

## JUBILEA A NEKROLOGY

LUDVÍK ŠTĚPÁN

### KRYSTYNA KARDYNI-PELIKÁNOVÁ JUBILUJE

Když jí bylo kolem sedmdesátky, naučila se pracovat na počítači, dodnes koresponduje e-mailem, pokud jí to zdraví dovolí, jezdí na konference doma i v Polsku, publikuje, píše recenze, sleduje novinky ve svém oboru. Řeč je o **prof. dr hab. Krystyně Kardyni-Pelikánové, DrSc.** (narozena 17. srpna 1930 v polské Lodži), která se tedy letos, proč to neuvést, i když jde o dámu, dožije svěží pětasedmdesátky.

Profesorka Kardyni-Pelikánová prožila dětství a mládí v Polsku, studovala na univerzitách v Lodži a Krakově, kde také v roce 1955 obhájila magisterskou práci Zasadnicze idee polskiej krytyki literackiej 1822–1830. V Krakově na studiích se poznala se studentem Jarmilem Pelikánem, pozdějším profesorem Masarykovy univerzity v Brně, a s ním také do Brna odešla. Nejdříve v tehdejší Československu se jubilanтка podílela (od roku 1959) na výuce polonistiky na Filozofické fakultě brněnské univerzity (byla lektorkou, vedla cvičení z dějin polské literatury a polské stylistiky), v letech 1963–66 působila na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci jako lektorka polského jazyka, později (1970–71) přednášela dějiny polské literatury a vedla polonistické semináře a některé diplomové práce. Potom v letech 1971–91, až do odchodu do důchodu, pracovala v oddělení slovanských literatur Ústavu pro českou a světovou literaturu v Brně jako odborná, později vědecká a v posledních letech vedoucí vědecká pracovnice. Ani v důchodu nepomíná na pomoc tam, kde je potřeba. Je členkou oborových komisí polské literatury a slovanských literatur, odbornými konzultacemi pomáhá Seminárii západoslovanských jazyků a literatur Ústavu slavistiky FF MU, píše posudky na diplomové práce, stále ještě vede doktorandy.

Ve své vědecké práci se prof. K. Kardyni-Pelikánová soustředila na několik tematických okruhů, jímž zůstala věrná prakticky dodnes. Především to byla problematika slovanských literatur, výzkum česko-polských literárních vztahů v 19. a 20. století, genologicky zaměřená komparatistika a problematika překladu a role historického a národně kulturního kontextu překladatelské práce.

Do všech těchto oblastí jubilanťka pronikla díky dobrým základům ze studií v Polsku, které získala u svých učitelů v Lodži a Krakově – u profesorů J. Kleinera, S. Skwarczyńského, K. Wyky, S. Pigońe, J. Trzynańdłowskiého a H. Markiewiczze (až se hlava točí z těch jmen, protože, co jméno, to pojem nejen v polské, ale i v evropské literární vědě). A rovněž díky pravidelným kontaktům s předními polskými vědeckými pracovišti a osobnostmi. Proto může dodnes tak zaslíbeně psát vlastní knihy, studie, recenze a články. České polonistice zprostředkovává aktuální poznatky z polského literárněvědného prostředí, polské bohemistice se zase snaží pomáhat zaplňovat některá bílá místa v polsko-českých literárních vztazích od romantismu do dnešní doby.

Na řadu neznámých otázek upozornila profesorka K. Kardyni-Pelikánová už ve své první knižní monografii, která nesla titul *Kontakty literackie polsko-czeskie w dobie powstania styczniowego* (Wrocław 1975). V ní přišla s některými novými poznatky např. ve vztazích Poláků s moravskými tvůrci a osobnostmi a podtrhla proměny vztahů Čechů k polskému lednovému povstání roku 1863, které se stalo inspirací pro český národ zejména v tom, že lidé, i když je stíhá krutá nepřítel osudu, mohou moci vzdorovat a tyto zkušenosti pak zakódovat do literární tvorby. Autorka si těchto specifických fenoménů všimla v rovině politické i kulturní a literární, nově interpretovala známá fakta (mj. oboustrannou recepci národních literatur) a inspiraci romantické literatury v českých zemích polským romantismem a jiným pohledem se podívala na působení přenášených ideových a uměleckých hodnot v českém prostředí.

Rozsáhlým komparatistickým zpracováním obecného vztahu polské a české literatury na příkladu Karla Havlíčka, a současně monografií velké postavy české literatury 19. století, se stala druhá knižní publikace prof. Kardyni-Pelikánové *Karel Havlíček Borovský w kręgu literatury polskiej* (Wrocław 1986). Problematiku zpracovala pod zorným úhlem vnějšího pohledu a dospěla k syntéze pohledů na Havlíčkovu recepci polské literatury, která – na rozdíl od recepcie literatury ruské – byla téměř neznámá (stejně jako recepcie Havlíčkova díla v Polsku). Z tohoto hlediska je ve spisu zajímavý popis genetických vztahů a genologických filiací, jako jsou např. souvislosti mezi Havlíčkovými epigramy a Mickiewiczovými drobnými verši epigramatického charakteru, nebo Havlíčkovu hodnocení polské fyziologické črty a romantického vypravěčství. Podnětný je rovněž rozbor (z hlediska moderní translatologie) polských překladů Havlíčkovy skladby Křest svatého Vladimíra – na základě rozdílných interpretačních postojů překladatelů autorka vysvětlila důležité amplifikační, inverzní, redukční a substituční rozdíly mezi originálem a polskými překlady.

Třemi základními oblastmi polsko-českých literárněvědných zájmů – komparatistikou, fenomenologickou orientací a translatologickými koncepcemi – se jubilantka zabývá v souboru studií *Polsko-czeskie spotkania literackie. Komparatystyka. Genologia. Przekład* (Brno 2000). Z hlediska komparatistiky se v něm obírá na příkladu děl J. Słowackého, K. H. Máchy, J. S. Machara, A. Mickiewicze a R. Jaworského otázkami vývojovými a vztahovými, mapuje také genetickou a kompoziční úlohu některých žánrů (mj. Máchovo pojetí románu ve verších či Čapkovu hru na detektivku) a osvětluje úlohu paraepistolárních forem v současné polské a české próze a na příkladu tzv. hospodské historiky naznačuje přitažlivost vypravěčských žánrů. Z oblasti translatologie analyzuje český překlad Kochanowského Trenů, přibližuje místo literárních aluzí a proverbialních výrazů v českých překladech Mickiewiczova Pana Tadeáše a vyjadřuje se i k stylizaci nářečních projevů v práci překladatelů.

Zatím posledním vědeckým opusem prof. K. Kardyni-Pelikánové je soubor studií a profilů *Uwiedzeni przez polską literaturę. Czeska polonistyka literacka* (Warszawa 2003), která je věnována českým badatelům, učitelům a propagátorům polské literární vědy, jazyka a kultury a jež po dřívějších dílčích studiích syntetizuje fakta o české polonistice (viz naši recenzi Zásadní publikace o dějinách české literární polonistiky v tomto periodiku, roč. 2004 – X 7).

Důležitou součástí vědecké práce jubilantky byla i její účast na různých slovníkových a encyklopedických publikacích u nás i v Polsku, jako jsou Slovník literárních směrů a skupin, Slovník literární teorie, Slovník polských dramatiků, Slovník polských spisovatelů, v Polsku pak mj. Słownik badaczy literatury polskiej, Przewodnik encyklopedyczny – Literatury Zachodnio- i południowosłowiańskie. K. Kardyni-Pelikánová také do polštiny přeložila židovské anekdoty Karla Poláčka – Co slychać, panie Kohn; Anekdoty żydowskie (Wrocław 1996). Za celoživotní práci obdržela vyznamenání polského ministerstva školství, medaili Za mimořádné zásluhy o vzdělání a výchovu.

Profesorka Krystyna Kardyni-Pelikánová dokázala svou celoživotní vědeckou i odbornou práci vytěžit ze svého postavení Polky trvale usazené v Brně maximum pro českou polonistiku i polskou bohemistiku. A protože se dožívá aktuálního jubilea v plné duševní svěžesti (při posledním rozhovoru mi řekla, kdyby tak vzorně vždycky poslouchala také tělesná schránka), není vůbec přehnané naše přání „po polsku“: Sto lat!

## VÝBĚROVÁ BIBLIOGRAFIE

(tento soupis navazuje na výběrovou bibliografii zveřejněnou v této ročence X 3/2000 a zahrnuje bibliografické položky autorky z let 2000–2004)

## Knižní publikace

2000

- Czesko-polskie spotkania literackie. Komparatystyka. Genologia. Przekład.*, Brno 2000, s. 198.  
 Rec.: Joanna Goszczyńska, „Przegląd Humanistyczny“ 2001, č. 5, s. 93–95.  
*Uwiedzeni przez polską literaturę. Czeska polonistika literacka*, Warszawa 2003, s. 285.  
 Rec: Ludvík Štěpán, „Slavica litteraria“ X 7, 2004, s. 136–138.

## Studie, články, medallony

2000

- Zapětí „biatých plam“ w recepcji literatury polskiej w Czechach: Karol Wojtyła*, *Slavia* 2/2000, s. 161–170.  
 K. Krejčí (medalion), In: *Litteraria Humanitas VIII, Komparatistika. Genologie. Translatologie*. Brno 2000, s. 255–268.  
 M. Szykowski (medalion), In: tamtéž, s. 237–254.  
 W. St. Reymont wśród Czechów, *Zwrot* 2000, č. 11, s. 21–23.

2001

- Twórczość Władysława Stanisława Reymonta w lekturze Franka Wollmana, Jiřeho Horáka i Karla Krejčého*, In: *Władysław Stanisław Reymont. Tradice – současnost – recepcie*, Ostrava 2001, s. 155–168.  
*Recepcja twórczości Cypriana Kamila Norwida w Czechach*, *Zwrot* 6/2001, s. 62–66.

2002

- Od fenomenów ku pełni znaczeń. Ingardenowskie koncepcje przedmiotowych i podmiotowych badań literackich w świetle ich czeskiej recepcji*, *Slavia* 2002, s. 179–186.  
*O rzekomej „pomyłce czeskiego smaku literackiego“ czyli za co Czesi kochali „Agaj-Hana“ Krasieńskiego*, In: *Studia Slavica VI, Slavistika osudem i volbou (K 75. narozeninám prof. Jiřeho Damborského)*, *Acta Philosophicae Universitatis Ostraviensis* č. 6, Ostrava 2002, s. 115–129.  
*Na marginesie teorii recepcji*, In: *Nadzieje i zagrożenia. Slawistyka i komparatystyka u progu nowego tysiąclecia*, Katowice 2002, s. 144–153.  
*Czeska recepcja przekładowa i krytyczna dzieł Zygmunta Krasieńskiego*, *Zwrot* 2/2002, s. 27–30.  
*Od Mironii do Mironaliów. O twórczości Mirona Białoszewskiego w 80. rocznicę urodzin*, *Zwrot* 11/2002.

2003

- W osiemdziesięciolecie utworzenia Katedry Języka i Literatury Polskiej w Pradze. Zarys dziejów czeskiej polonistyki literackiej*, *Slavia* 4/2003, s. 421–444.  
*Pana Prusowe igraszki z realizmem (Uwagi o instrumentacji rodzajowej „Lalki“)*, In: Ludvík Štěpán a kolektiv: *Cesta k realitě*, Brno 2003, s. 119–130.  
*Don Kichot i kaczory Donaldy*, *Zwrot* 1/2003, s. 61–64.  
*Raz jeszcze o genomie Polaka*, *Zwrot* 5/2003.  
*Jubileusz czeskiej polonistyki*, *Zwrot* 4/2003, s. 28–32.

*Dwugłos Noblistów*, Zwrot 12/2003, nr 12.

*Forum českých polonistův*, In: internetová stránka Varšavské univerzity.

*Czeska polonistika literacka*, tamtéž.

#### 2004

*Ryccerze hermeneutyki i „ciemni wykładowcze“*, In: *80 let české polonistiky* (red. Ludvík Štěpán), Brno 2004, s. 13–36.

*Jan Pilař jako tłumacz poezji dla dzieci J. Tuwima*, tamtéž, s. 95–106.

*Wstawy Szymborskiej igraszki z genologią (problematyka gatunkowej kwalifikacji utworów polskiej noblistki)*, In: *Wisława Szymborska. Tradice – současnost – recepcje*, Ostrava 2004, s. 87–105.

*Osiemdziesiąt lat czeskiej polonistyki*, *Twórczość*, 2, 3/2004, s. 256–258.

*Tajemnicza pomyłka poety*, *Zwrot*, 5/2004, s. 53–57.

*Próby tożsamości, czyli Śląsk przez pryzmat dwóch etnosów*, *Zwrot* 5/2004, s. 25–29.

*Nieoczekiwane spotkanie tegorocznych jubilatów (Uwagi o K. Krejčego i W. Gombrowicza przygodach z polskością)*, *Zwrot* 10/2004, s. 61–65.

#### Hesla ve slovnících

#### 2000

O. Bartoš, J. Pilař, M. Szykowski, In: *Słownik badaczy literatury polskiej* (pod red. J. Starnawskiego), t. IV, Łódź 2001.

Albertrandi, Auderska, Baka, Bandtkie, Barycz, Baudouin de Courtenay, Beniowski, Berwiński, Bielski, Bielowski, Bliziński, Błoński, Bohomolec, Brodziński, Brückner, Brzozowski, Czartoryska, Czartoryski, Czernik, Danilewicz, Dąbrowski., Dmochowski, dramat narodowy, Dygat, Fiedler, Garczyński, Garliński, gawęda, Giedroyc, Godebski, Głowiński, Goszczyński, Grabowski, Herbert, Herling-Grudziński, Hierowski, Chróścielewski, Ivaničková, Jaworski, Jeż, Kołtątaj, Mikołaj z Wilkowiecka, Mochnacki, Morsztyn, Morsztyn Z., Naruszewicz, Niemojewski, Opaliński K., Opaliński Ł., Orzechowski, Ossoliński, Ostroróg, Pasek, Podraza-Kwiatkowska, Pol, Potocki S. K., Redliński, Rzewuski, Siemieński, Skwarczyńska, Sławińska, Sławiński, szopka, Szweykowski, Towiański, Trembecki, Twardowski J., Ujejski, Wańkowicz, Węgierski, Wirtemberska, Witwicki, Wojtyła, Zabłocki, Zaleski J. B., Zawodziński, In: *Slovník polských spisovatelů* (red. L. Štěpán), Praha 2000.

#### 2002

M. Szykowski, In: *Słownik badaczy literatury polskiej*, t. 5, Łódź 2002, s. 298–307.

#### 2003

Frank Wollman, In: *Słownik badaczy literatury polskiej*, t. 6, Łódź 2003, s. 335–340.

#### Překlady

#### 2000

*K. Krejčí: Powieść Jana hr. Potockiego, jej genealogia i genealogia*, In: *Litteraria Humanitas VIII*, Komparatistika. Genologie. Translatologie. Brno 2000, s. 207–236.

#### 2002

*J. Trefulka: Ksenofobia wybiórcza wielce*, *Twórczość* 1/2002, s. 132–133.

#### Recenze

#### 2002

*D. Hodrová: ...na okraji chaosu...*, *Zagadnienia Rodzajów Literackich* 45/2002, sešit 1–2, s. 171–177.